

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i det nordiska avtalet om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner avtalet om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen (det s.k. Köpenhamnsavtalet) som ingicks i mars 1993 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Köpenhamnsavtalet ersätter 1971 års överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet (FördrS 41/1971).

Det nya avtalet avviker från den gamla överenskommelsen på vissa punkter. Island, som under de senaste åren har deltagit i samarbetet enligt den gamla överenskommelsen, är nu part av det nya avtalet. Det nya avtalet gäller förutom oljebekämpnings-samarbete även samarbete för att bekämpa

förorening som förorsakas av andra skadliga ämnen. Avtalet är på många sätt mera detaljerat än det gamla och innehåller vissa bestämmelser om bistånd, gränspassering, ersättning av kostnaderna för biståndet och skadestånd, vilka sammanfaller med bestämmelserna i det nordiska avtalet från 1989 om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön (FördrS 20—21/1992).

Avtalet träder i kraft trettio dagar efter det att alla parter har godkänt avtalet. I propositionen ingår ett förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser som hör till lagstiftningens område. Meningen är att lagen skall träda i kraft samtidigt som avtalet.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. 1971 års

Köpenhamnsöverenskommelse

Den nuvarande överenskommelsen om oljebekämpnings-samarbete som ingicks mellan fyra nordiska länder — Finland, Danmark, Norge och Sverige — 1971, den s.k. Köpenhamnsöverenskommelsen, lade grunden till ett fungerande och lyckat samarbete mellan de nordiska oljebekämpningsmyndigheterna. Även om de nationella arrangemangen har avvikit från varandra, har det varit möjligt att gemensamt komma överens om principerna dels för utbyggandet av den nationella oljebekämpningsberedskapen, dels

för förfarandet vid framställningar om och lämnande av bekämpningsbistånd. Regelbundna möten med myndigheterna har gjort det möjligt att utbyta information och erfarenheter på ett sätt som gagnat alla.

De centrala principerna och skyldigheterna i överenskommelsen är:

— skyldighet att underrätta de andra avtalsslutande staterna om betydande oljeskador (artiklarna 1, 2 och 5),

— möjlighet att begära hjälp av andra avtalsslutande stater för att bekämpa olja och skyldighet att lämna begärt bistånd inom ramen för vad som är möjligt (artikel 3) samt

— skyldighet att upprätthålla oljebekämpningsberedskap (artikel 4 punkt a)

Finland och Sverige har lämnat varandra bekämpningsbistånd eller samverkat på annat sätt, bl.a. i fråga om oljeskadorna vid m/s Eiras grundstötning i Kvarken 1984 och skadorna i samband med m/t Sotkas kollision med ett sjömärke i norra Östersjön 1985. I samband med några grundstötningar under de senaste åren har Finland begärt flygspaningshjälp av Sverige för att lokalisera eventuella oljeutsläpp.

De nordiska oljebekämpningsmyndigheterna har hållit formella möten en gång om året. Vid dessa möten har man kommit överens om gemensamma principer och utbytt erfarenheter och upplysningar. Dessutom har man sammanträtt i permanenta och tillfälliga arbetsgrupper för att bereda ärenden. Från Finland har deltagarna kommit från miljöministeriet och vatten- och miljöstyrelsen (numera Finlands miljöcentral) samt gränsbevakningsväsendet och Ålands landskapsstyrelse.

1.2. Andra överenskommelser om bekämpningssamarbete

Utöver Köpenhamnsöverenskommelsen är Finland part i följande överenskommelser om bekämpningssamarbete:

Internationella konventionen om beredskap för, insatser vid och samarbete vid förorening genom olja undertecknades i London 1990 och ratificerades av Finland 1993. Konventionen har trätt i kraft internationellt och blev samtidigt bindande för Finland den 13 maj 1995 (FördrS 32/1995).

Den internationella konventionen om oljebekämpningssamarbete gör det möjligt att begära och lämna bekämpningsbistånd om en allvarlig oljeolycka inträffar någonstans i världen. Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) handlar frågor som gäller genomförandet av konventionen.

Konventionen om skydd av Östersjöområdet marina miljö, den s.k. Helsingforskonventionen (FördrS 12/1980) undertecknades 1974 och trädde i kraft 1980. Artikel 11 och bilaga VI i konventionen gäller samarbete vid bekämpningen av havsförorening. Denna konvention kommer att ersättas med den 1992 undertecknade nya Helsingforskonventionen, där bekämpningssamarbetet tas upp i artiklarna 13 och 14 samt bilaga VII. Finland har ratificerat den nya konventionen 1995, men den har inte trätt i kraft internationellt än.

Det bekämpningssamarbete som avses i Helsingforskonventionen bygger på principer och skyldigheter som motsvarar vad som överenskommit för det nordiska samarbetet. Utöver oljebekämpningssamarbetet gäller Helsingforskonventionen också samarbete vid bekämpning av annan förorening av havet genom skadliga ämnen. En part skall upprätthålla tillräcklig nationell beredskap och underrätta de andra parterna om betydande skador. I konventionen har även inskrivits en möjlighet att begära bistånd och en skyldighet för parterna att göra sitt bästa för att lämna det begärda biståndet.

Finland och Sovjetunionen tillämpade Helsingforskonventionens principer om samarbete vid bekämpningen av de oljeskador som uppkom vid m/t Antonio Gramscis grundstötning utanför Borgå vintern 1987. Det finska oljebekämpningsfartyget Halli deltog tillsammans med polska, tyska, svenska och danska fartyg i oljebekämpningen efter m/t Volgonefts kollision utanför den svenska sydkusten 1990.

Mellan Finland och Ryssland gäller 1989 års överenskommelse med Sovjetunionen om samarbete vid bekämpning av förorening av Östersjön som till följd av olycksfall förorsakats av olja och andra skadliga ämnen (FördrS 54/1990). Mellan Finland och Estland ingicks en överenskommelse om samarbete vid bekämpning till havs av skador genom förorening år 1993 och den trädde i kraft 1995 (FördrS 31/1995).

Överenskommelserna mellan Finland och Ryssland och mellan Finland och Estland följer de allmänna principerna om bekämpningssamarbete i Helsingforskonventionen och möjliggör direkt bilateralt samarbete mellan ländernas bekämpningsmyndigheter.

I Finland är det i första hand miljöministeriet och Finlands miljöcentral som svarar för samarbetet enligt dessa överenskommelser. Dessutom har gränsbevakningsväsendet, flottan och sjöfartsstyrelsen en stor praktisk betydelse vid samarbetet.

1.3. Övrigt nordiskt räddningssamarbete

Danmark, Finland, Norge och Sverige ingick år 1989 en överenskommelse om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön, vilken trädde i kraft för Finlands del 1992 (FördrS 20—21/1992). Denna ramöverens-

kommelse omfattar i princip allt det räddningssamarbete mellan länderna som inte har avtalats på annat sätt antingen bilateralt eller multilateralt.

I artiklarna 3 till 5 inkrevas principerna för bistånd, gränspassering och skadestånd, vilka man avsåg att tillämpa vid allt samarbete och allt bistånd, också sådant bistånd som avses i andra överenskommelser.

Mellan Finland och Sverige är överenskommelsen från 1993 om samarbete vid sjö- och flygräddning (FördrS 27/1994) i kraft. Enligt överenskommelsen kan ländernas behöriga myndigheter stå i direkt kontakt med varandra om det är sannolikt att människoliv är i fara i någondera partens territorialhav, inre vatten eller i lufrummet ovanför dessa.

Utöver de nämnda multilaterala överenskommelserna gäller dessutom två överenskommelser om kärnolyckor mellan de nordiska länderna: Nordiskt avtal om inbördes nödhjälp vid fall av strålningsskador (FördrS 40/1965) och överenskommelsen mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om riktlinjer för kontakt i säkerhetsfrågor beträffande kärnanläggningar vid gränserna mellan dessa länder (FördrS 19/1977).

2. Det centrala innehållet i och betydelsen av det nya Köpenhamnsavtalet

2.1. Avtalets centrala innehåll och betydelse för Finland

Genom det nya Köpenhamnsavtalet stärks det fasta samarbetet mellan de nordiska länderna vid bekämpning av förorening av havet genom olja och kemikalier.

Avtalet ålägger parterna att svara för en ändamålsenlig övervakning inom sina respektive vattenområden för att oljeutsläpp och oljeskador skall kunna observeras (artikel 3). I praktiken genomför varje land övervakningen genom regelbundna överflygningar av sitt havsområde. Upptäckta utsläpp och skador skall undersökas (artikel 4) och betydande skador skall meddelas grannlandet (artikel 5). Avtalet innehåller även bestämmelser om bistånd för att säkra bevisning beträffande det fartyg som misstänks för utsläpp av olja i havet i strid mot internationella överenskommelser (artikel 6). Betydelsefullt ur finsk synvinkel är flygspanings-samarbetet med den svenska kustbevakning-

en i Bottniska viken och norra Östersjön.

Enligt avtalet skall parterna upprätta en ändamålsenlig beredskap för bekämpning av olje- och kemikalieskador inom sitt vattenområde och vidta lämpliga bekämpningsåtgärder då en skada har inträffat (artikel 7). Avtalet gör det möjligt att begära hjälp med bekämpningen av de andra parterna, som skall göra vad som är möjligt för att lämna det begärda biståndet (artikel 8). Avtalet innehåller bestämmelser om underlättande av gränspassering, om ersättning av kostnader för biståndet och om skadestånd (artiklarna 9—11) som harmonierar med bestämmelserna i det nordiska avtalet om allmänt räddningssamarbete.

Avtalet innehåller också bestämmelser om samarbetet mellan bekämpningsmyndigheterna (artiklarna 12 och 13). Samarbete kan bedrivas på det regionala och lokala planet i enlighet med planer och riktlinjer som parterna utarbetar. Under de senaste åren har Finland och Sverige tillsammans ordnat två övningar i praktiskt samarbete i Bottniska viken och Skärgårdshavet.

För Finlands del är den viktigaste betydelsen hos det gamla och det nya Köpenhamnsavtalet att avtalet ger en rättslig grund för det praktiska bekämpningssamarbetet mellan Finland och Sverige i Bottniska viken och i Skärgårdshavet. Den gällande Köpenhamnsöverenskommelsen från 1971 var en av de första överenskommelserna om regionalt bekämpningssamarbete och dess betydelse för oljebekämpningsarrangemangen i Finland har varit central. Överenskommelsens allmänna betydelse har minskat i takt med att det övriga internationella bekämpningssamarbetet har ökat i Östersjön, i Europa och i globalt perspektiv.

2.2. Ålands ställning

Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas bekämpningen av olje- och kemikalieskador av den åländska självstyrelsen som en del av dels brand- och räddningsväsendet, dels miljö- och naturskyddet och vattenrätten. Det finns en åländsk lag om bekämpande av oljeskador (16/1977).

Landskapet Ålands praktiska möjligheter att ansvara för alla de skyldigheter som parterna åläggs enligt avtalet är dock begränsade. Landskapsstyrelsen förfogar inte över sådan materiel för övervakning av havet som

gör det möjligt att svara för ändamålsenlig övervakning enligt artikel 3. Den materiella och den funktionella beredskapen i landskapet motsvarar inte de krav som ställs i artikel 7. Flera statliga oljebekämpningsfartyg har stationerats i området Åland/Åbolands skärgård, vilka garanterar en tillräcklig beredskapsnivå även inom landskapets vattenområden.

Regeringen kommer att inbegära Ålands lagtings bifall till avtalet i enlighet med 59 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland. Dessutom har man för avsikt att överlägga med Ålands landskapsstyrelse om landskapets möjligheter att inom ramen för självstyrelsen svara för en del av avtalets skyldigheter inom de vattenområden som hör till landskapet.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Till skillnad från gällande överenskommelse innehåller det nya avtalet detaljerade bestämmelser om ersättning av kostnader som det hjälpande landet åsamkas genom sina åtgärder. Det nya avtalet innehåller också bestämmelser om ersättning av person- och egendomsskador som drabbar den biståndslämnande personalen eller bekämpningsmaterielen och av person- och egendomsskador under bekämpningsarbetet.

Meningen är att det i första hand är fartygsägaren som svarar för oljeskada som härrör från fartyg och för ersättning av kostnader som uppkommer till följd av bekämpningen av skadan, i enlighet med 10 kap. sjölagen (674/1994, ändrad 421/1996). I andra hand ersätts skadorna och kostnaderna för bekämpning ur oljeskyddsfonden, som står utanför statsbudgeten, i enlighet med lagen om denna fond (379/1974). Oljeskador och bekämpningskostnader som härrör från tankfartyg som transporterar olja som bulklast kommer dessutom att ersättas med tillämpning av den internationella konventionen om civilrättslig ansvarighet för skada orsakad av förorening genom olja och den internationella konventionen om upprättandet av en internationell fond för ersättning av skada orsakad av förorening genom olja (FördrS 78/1980). Om Finland begär oljebekämpningsbistånd av Sverige eller något annat nordiskt land i enlighet med det nya avtalet

kommer kostnaderna att kunna indrivas av den som förorsakat skadan eller att ersättas ur den nationella oljeskyddsfonden eller den internationella fonden.

Under moment 35.27.27 i statsbudgeten (Bekämpning av miljöskador) har de medel anvisats som behövs för det internationella bekämpningssamarbetet. I jämförelse med dagens läge kommer det nya avtalet inte att medföra merkostnader för samarbetet.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Det nya Köpenhamnsavtalet har inga nämnvärda organisatoriska verkningar, eftersom det i stor utsträckning följer principerna i den nuvarande överenskommelsen och i andra överenskommelser om bekämpningssamarbete.

Det nya avtalet möjliggör samarbete på det regionala och det lokala planet i enlighet med planer och riktlinjer som utarbetas av parterna. I praktiken kan detta betyda regionalt samarbete mellan Finland och Sverige i Torneå-Haparanda området, i Kvarkenområdet och på Ålands hav.

3.3. Miljökonsekvenser

Det nya Köpenhamnsavtalet främjar skyddet av den marina miljön. Genom nordiskt samarbete och ömsesidigt bistånd vill avtalet säkerställa en effektiv bekämpning av eventuella olje- och kemikalieskador i havsområdet även vid sådana storolyckor där landets egna resurser inte är tillräckliga för bekämpningsarbetet. Bekämpningsbiståndet från Sverige kan vara av avgörande betydelse för skyddet av floran och faunan på de miljömässigt värdefulla holmarna och skären i Åland, Skärgårdshavet och Kvarken mot följderna av olje- eller kemikalieskador.

4. Ärendets beredning

4.1. Avtalsförhandlingarna

Det nya Köpenhamnsavtalet bereddes åren 1990—1992 i samråd mellan de nordiska myndigheterna med ansvar för oljebekämpning. De principiella frågorna i samband med reformen behandlades vid de årliga mötena inom ramen för den gällande överen-

skommelsen. För det praktiska beredningsarbetet svarade en tjänstemannagrupp som bestod av representanter från de olika länderna.

Vid beredningen av det nya avtalet blev bl.a. frågorna om de självstyrande finska och danska områdenas ställning, avtalets geografiska tillämpningsområde i nordvästra Atlanten och även i övrigt avgränsningen av ländernas ansvarsområden föremål för debatt. Dessutom måste förhållandet till det nordiska avtalet om allmänt räddningssamarbete bedömas.

Avtalet undertecknades i Köpenhamn den 29 mars 1993.

4.2. Beredningen i Finland

Avtalsförhandlingarna sköttes av miljöministeriet i samverkan med den dåvarande vatten- och miljöstyrelsen. Under förhandlingarna var miljöministeriet i kontakt även med andra ministerier och myndigheter, t.ex. utrikesministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, gränsbevakningsväsendet och sjöfartsstyrelsen. Dessutom sändes avtalet på remiss till olika myndigheter före undertecknandet.

Representanter för Ålands landskapsstyrelse deltog i beredningen av avtalet vid de årliga mötena enligt Köpenhamnsöverenskommelsen.

DETALJMOTIVERING

1. Avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller skadliga ämnen

Artikel 1 i avtalet förpliktar parterna att samverka för att skydda den marina miljön. Parterna strävar efter att hindra förorening av havet särskilt genom sådan olja eller sådana andra skadliga ämnen som utgör ett allvarligt och överhängande hot mot någon parts intressen.

Artikel 2 fastställer avtalets tillämpningsområde. Avtalet tillämpas vid förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen inom parternas inre vatten, territorialhav och övriga vattenområden innanför parternas gränser för fiskezon, kontinentalsockelzon respektive ekonomisk zon. Dessa gränser tillämpas dessutom vid avgränsningen mellan parternas vattenområden enligt avtalet, om parterna inte har kommit överens om annat.

I artiklarna 3 och 4 ingår bestämmelser om övervakning och undersökning som utförs av parterna. Inom sina respektive vattenområden skall parterna svara för ändamålsenlig övervakning. Dessutom kommer parterna sinsemellan överens om gemensam eller samordnad övervakning. Om en förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som kan utgöra ett allvarligt hot mot den marina miljön upptäckts vid över-

vakningen eller om en part fått kännedom om ett sådant hot inom sitt vattenområde på annat sätt, skall parten omedelbart låta undersöka den föreliggande situationen för att beslut skall kunna fattas om att erforderliga åtgärder skall vidtas.

Enligt artikel 5 stycke 1 är parterna skyldiga att omedelbart underrätta övriga parter om en förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen samt om de åtgärder som har vidtagits eller som man avser att vidta. Enligt stycke 2 skall en part dessutom underrätta en annan part omedelbart om sådan överträdelse av bestämmelser om förhindrande av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som inträffar i den andra partens vattenområde.

I artikel 6 som gäller bevisning konstateras att vid förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som orsakats av förmodade överträdelser av bestämmelser skall parterna lämna varandra bistånd för att säkra bevisning för vidtagande av rättsliga åtgärder och för framställande av anspråk på ersättning för kostnader och skada med anledning av sådan förorening.

Artikel 7 stycke 1 ålägger parterna att upprätthålla beredskap för bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen. Enligt stycke 2 skall parterna vid upprättandet av den nationella beredskapen ta hänsyn till att bistånd även skall kunna lämnas annan part. Ytterligare konstateras att parterna skall vidta lämpliga åtgär-

der för bekämpning inom sitt vattenområde av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen, särskilt då föroreningen kan spridas till annan parts vattenområde.

Artikel 8 stycke 1 reglerar verkställandet av biståndet. En part har rätt att begära bistånd från de andra parterna vid bekämpningen inom sitt vattenområde av förorening av havet genom skadliga ämnen. Om hjälp har begärts skall den anmodade parten göra vad som är möjligt för att lämna sådan hjälp. Enligt stycke 2 får en parts behöriga myndighet, som ansvarar för bekämpningsåtgärder, göra en framställning om bistånd direkt hos annan parts behöriga myndighet. Därefter avgör den anmodade myndigheten om biståndet kan lämnas.

Stycke 3 i artikeln innehåller den vanliga regeln att ansvaret för ledningen av hjälpsatserna ankommer på den hjälpsökande partens myndigheter när en parts myndigheter har begärt bistånd av annan parts myndigheter. På normalt sätt förutsätts att hjälpande personal, som en part utsänt, arbetar under ledning av det egna befälet. Härvid ansvarar dock alltid myndigheterna i den hjälpsökande staten i sista hand för den allmänna ledningen av insatserna.

I Finland är Finlands miljöcentral behörig myndighet enligt avtalet. Enligt den nationella lagstiftningen är det miljöcentralen som har ansvaret för organiserandet och ledningen av oljeskador som härrör från fartyg.

Artikel 9 stycke 1 avser att underlätta fri införsel av fordon, bekämpningsmateriel och annan utrustning som medförs vid en insats. Enligt detta får fordon, bekämpningsmateriel och annan utrustning föras över gränserna utan in- och utförselformaliteter. De är även befriade från skatter, pålagor och avgifter. Med stöd av direkt tillämplig EG-tullagstiftning (Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 och rådets förordning (EEG) nr 2454/93, den s.k. tullkoden och tillämpningsförordningen) kan bekämpningsmaterieleet införas temporärt i landet utan tull. Skattefriheten enligt avtalet, som sätts i kraft genom lag, tillämpas direkt med stöd av avtalet, vilket betyder att det inte behövs någon ändring av den nationella lagstiftningen.

Stycke 2 innehåller en precisering enligt vilken den hjälpsökande staten måste utverka införseltillstånd för militär personal, krigsfartyg, statsfartyg och statsluftfartyg när sådant tillstånd behövs. För Finlands del ingår bestämmelserna i förordningen om

övervakning av Finlands territorium och tryggnad av dess territoriella integritet (1069/1989).

Enligt stycke 3 i artikeln skall parterna på begäran av den hjälpsökande eller den hjälpande parten vidta åtgärder för att underlätta transitering genom sitt territorium av personal och materiel i samband med biståndet.

Artikel 10 reglerar principerna för betalning av kostnader för biståndet. Huvudregeln är att den hjälpsökande staten skall svara för samtliga kostnader i samband med biståndet och att kostnaderna skall beräknas enligt självkostnadsprincipen.

Enligt artikel 11 stycke 1 svarar Finland, då Finland begärt bistånd, för skador som inträffat på finskt territorium i samband med biståndet och i enlighet med detta tar Finland på sig ansvaret att svara för sådana krav mot den hjälpande staten eller dess personal som eventuellt kan ställas av tredje man. Eftersom ledningen av räddningssamarbetet på finskt territorium kvarstår hos de finska myndigheterna enligt artikel 8 stycke 3, kan detta ansvar i förhållande till tredje man jämföras med ansvaret hos huvudman enligt 3 kap. 1 och 2 § skadeståndslagen (412/1974). Bestämmelsen i artikel 11 stycke 2 motsvarar likaså denna princip. Enligt stycke 2 skall Finland, när Finland är hjälpsökande part och insatserna verkställs på finskt territorium, ersätta den hjälpande parten för person och egendomsskador som orsakats av biståndet.

Även om de grundläggande principerna för skadeståndsansvaret i artikel 11 är samstämda med finsk rätt, är artikeln inte till alla delar förenlig med vår skadeståndslagstiftning. Enligt 3 kap. 2 § 2 mom. skadeståndslagen har ett offentligt samfund ansvaret "endast om de krav blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av åtgärden eller uppgiften". I det aktuella avtalet finns ingen motsvarande begränsning av ansvaret. Enligt artikel 11 stycke 4 har Finland möjlighet att yrka att ersättning som utgivits skall återbetalas, men endast i det fall att någon ur den hjälpande statens personal har orsakat skadan uppsåtligen eller av grov vårdslöshet. Principerna i 4 kap. skadeståndslagen möjliggör dylika anspråk även i fråga om vanligt vållande. På grund av dessa skillnader måste avtalet sättas i kraft genom lag.

Artikel 12 förutsätter att parterna utväxlar

information om sin räddningsorganisation och om behöriga centrala myndigheter, om medel och metoder som används vid bekämpningen samt om sin tekniska forskning och utveckling.

Artikel 13 reglerar tillämpningen av avtalet. Enligt stycke 1 i artikeln skall parterna samverka genom att utarbeta planer och riktlinjer. I stycke 2 förutsätts att parternas behöriga myndigheter står i direkt kontakt med varandra vid tillämpningen. Kontakterna kan även ske på regional och lokal nivå. I stycke 3 bestäms att möten inom ramen för avtalet skall hållas vid lämpliga tidpunkter.

Artikel 14 innehåller bestämmelser om ändring av avtalet. Varje part får föreslå ändringar. Ett ändringsförslag behandlas vid ett möte med parterna. Om förslaget antas enhälligt, träder ändringen i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att ändringen har godkänts. Det danska utrikesministeriet underrättar parterna om tidpunkten för ikraftträdandet av ändringen.

Enligt artikel 15 träder avtalet i kraft trettio dagar efter det att samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att avtalet godkänts. Enligt stycke 3 träder dock avtalet för Färöarnas och Grönlands vidkommande i kraft trettio dagar efter den dag då det danska utrikesministeriet meddelar övriga parter att förutsättningarna är uppfyllda.

I artikel 16 konstateras att då det nya avtalet träder i kraft upphör överenskommelsen av den 16 september 1971 mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet (FördrS 41/1971) att gälla.

Artiklarna 17 och 18 innehåller de sedvanliga slutbestämmelserna om uppsägning och deponering av avtalet. Avtalet skall sägas upp skriftligen och uppsägningen träder i kraft sex månader senare. Depositarien för avtalet är det danska utrikesministeriet.

2. Ikraftträdande

Avtalet träder i kraft trettio dagar efter den dag då alla parter skriftligen meddelat det danska utrikesministeriet att avtalet har godkänts. De andra nordiska länderna har redan ingivit detta meddelande. Meningen är att lagen skall träda i kraft samtidigt som avtalet.

3. Behovet av riksdagens samtycke

De bestämmelser som ingår i avtalets artikel 9 om befrielse från skatter hör till lagstiftningens område med stöd av 61 § regeringsformen. Skadeståndsbestämmelserna i artikel 11 i avtalet avviker till vissa delar från gällande lagstiftning i Finland. Eftersom avtalet sålunda innehåller bestämmelser som hör till lagstiftningens område, fordras riksdagens godkännande i fråga om dessa delar.

Med stöd av det ovan anförda och i enlighet med 33 § regeringsformen föreslås

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver Riksdagens samtycke i det i Köpenhamn den 29 mars 1993 ingångna avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen.

Eftersom överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lag

om godkännande av vissa bestämmelser i det nordiska avtalet om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen

I enlighet med riksdagens beslut bestäms:

1 §

Bestämmelserna i det i Köpenhamn den 29 mars 1993 ingångna avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen är, för så vitt de hör till om-

rådet för lagstiftningen, i kraft så som där-
om har avtalats.

2 §

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Helsingfors den 15 augusti 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Utrikesminister *Tarja Halonen*

AVTAL

mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen

Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige,

som är eniga om att förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen kan utgöra ett allvarligt hot mot den marina miljön och dessa staters väsentliga intressen,

som är övertygade om att skyddet av den marina miljön fordrar aktivt samarbete och ömsesidig hjälp mellan staterna,

som uppskattar de framsteg som redan uppnåtts mellan staterna i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet,

som eftersträvar att ytterligare förbättra samarbetet för att skydda den marina miljön mot förorening genom olja eller andra skadliga ämnen,

har kommit överens om följande:

Artikel 1

Allmänna skyldigheter

Parterna förpliktar sig att samverka för att skydda den marina miljön mot förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som utgör ett allvarligt och överhängande hot mot en eller flera parters väsentliga intressen.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta avtal tillämpas vid förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen inom parternas inre vatten, territorialhav och övriga vattenområden innanför parternas respektive fiske-, kontinentalsockel- och ekonomiska zongränser. Dessa gränser tillämpas vid avgränsningen mellan parternas vatte-

nområden enligt detta avtal, om parterna inte har kommit överens om annat.

Artikel 3

Övervakning

Parterna svarar inom sina respektive vattenområden för en ändamålsenlig övervakning. Parterna överenskommer sinsemellan om gemensam eller samordnad övervakning.

Artikel 4

Undersökning

Om en förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som kan utgöra ett allvarligt hot mot den marina miljön upptäckts vid övervakningen eller en part fått kännedom om ett sådant hot inom sitt vattenområde på annat sätt, skall parten omedelbart låta undersöka den föreliggande situationen för att erforderliga åtgärder skall kunna vidtas.

Artikel 5

Rapportering

1. En part som fått kännedom om en betydande förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen skall omedelbart underrätta övriga parter om denna samt om de åtgärder som har vidtagits eller planeras.

2. En part skall omedelbart underrätta annan part om konstaterad överträdelse av bestämmelser om förhindrande av förorening

av havet genom olja eller andra skadliga ämnen om överträdelsen inträffat i den andra partens vattenområde.

Artikel 6

Bevisning

Parterna skall så långt möjligt lämna varandra bistånd för att säkra bevisning för rättsliga åtgärder vid förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen som orsakats genom förmodade överträdelser av bestämmelser samt för framställande av anspråk på ersättning för kostnader och skada med anledning av sådan förorening.

Artikel 7

Bekämpning

1. Parterna skall upprätta en ändamålsenlig beredskap för bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen.

2. Vid upprättandet av den nationella beredskapen skall hänsyn tas till att bistånd även skall kunna lämnas annan part.

3. Parterna skall vidta lämpliga åtgärder för bekämpning inom sitt vattenområde av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen, särskilt om föroreningen kan spridas till annan parts vattenområde.

Artikel 8

Bistånd

1. En part som behöver hjälp vid bekämpningen inom sitt vattenområde av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen kan begära bistånd från de andra parterna. En part som fått en begäran om bistånd skall göra vad som är möjligt för att lämna sådan hjälp.

2. En parts myndighet som svarar för bekämpningen av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen får begära bistånd direkt hos annan parts behöriga myndighet. Den myndighet hos vilken biståndet begärs avgör om detta kan lämnas.

3. Den hjälpsökande partens myndigheter har det fulla ansvaret för ledningen av insatsen inom det egna vattenområdet. Personal från den hjälpande parten står till förfogande

under ledning av det egna befälet och tjänstgör inom den hjälpsökande partens territorium i enlighet med de tjänstgöringsbestämmelser som gäller i den egna staten.

Artikel 9

Gränspassage

Det åvilar den hjälpsökande parten att tillse att fordon, räddningsmateriel och annan utrustning som medförs vid en insats får föras över gränserna utan in- och utförselformaliteter och med befrielse från skatter, pålagor och avgifter. Fordon, räddningsmateriel och annan utrustning får användas i enlighet med i den hjälpande staten gällande bestämmelser utan särskilt tillstånd.

Efter avslutad insats skall fordon, räddningsmateriel och annan utrustning åter föras ut ur landet så snart som möjligt. Motsvarande gäller vid övning av insats.

2. Om biståndet består av militär personal, statsfartyg, statsluftfartyg och militära fordon, som fordrar särskilt tillstånd för tillträde, skall den myndighet i den hjälpsökande staten som begärt biståndet utverka sådant tillstånd. Innan tillstånd har beviljats får inte territorialgränsen överskridas.

3. Parterna skall på den hjälpsökande eller den hjälpande partens begäran vidta åtgärder för att underlätta transitering genom sitt territorium till och från den hjälpsökande partens territorium av vederbörligen anmäld personal, fordon, räddningsmateriel och annan utrustning i samband med biståndet.

Artikel 10

Ersättning för kostnader

Kostnader för hjälpinsatser enligt detta avtal betalas enligt nedan, såvida det inte i det enskilda fallet träffas överenskommelse om annat.

a) Den hjälpande parten har rätt till ersättning av den hjälpsökande parten för kostnader för sina åtgärder, i den mån dessa är att hänföra till det lämnade biståndet.

b) Den hjälpsökande parten kan när som helst återkalla sin begäran om bistånd. Den hjälpande parten har i så fall rätt till ersättning för de kostnader som den ådragit sig.

c) Den hjälpande parten skall alltid vara

beredd att lämna den hjälpsökande parten uppgift om de uppskattade kostnaderna för biståndet.

d) Självkostnadsprincipen skall ligga till grund för beräkningen av kostnaderna.

e) Dessa bestämmelser inskränker inte parternas rätt att från tredje man återkräva kostnader enligt andra bestämmelser och regler som är tillämpliga enligt nationell lagstiftning eller folkrätten.

Artikel 11

Skadestånd

1. Den hjälpsökande parten svarar för skada som orsakats genom bistånd som lämnats i enlighet med detta avtal. Den hjälpsökande parten är skyldig att svara i rättegång eller att förhandla om förlikning rörande skadeståndskrav som riktats av tredje man mot den hjälpande parten eller dess personal. Den hjälpsökande parten svarar för alla rättegångs- och andra kostnader som hänför sig till sådana krav.

2. Den hjälpsökande parten skall ersätta den hjälpande parten för dödsfall eller personskada som tillfogas den senares personal, liksom för förlust av eller skada på utrustning eller material som orsakats genom biståndet.

3. Den hjälpande parten svarar dock för skador som inträffar inom dess eget territorium.

4. Den hjälpsökande parten har rätt att väcka talan om återkrav på ersättning som parten har utgivit enligt denna artikel mot den ur den hjälpande personalen som har orsakat skadan uppsåtligt eller av grov vårdslöshet.

Artikel 12

Allmänt informationsutbyte

Parterna skall underrätta varandra om: sin organisation och beredskap samt de myndigheter som är behöriga att svara för bekämpningen av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen och för övervakning;

sina erfarenheter av användningen av medel och metoder vid bekämpning av havsförorening samt resultaten av övervakningsverksamheten; och

sin tekniska forskning och utveckling.

Artikel 13

Avtlets tillämpning

1. Parterna skall verka för en utveckling av samarbetet på området genom att utarbeta planer och riktlinjer samt genomföra övningsverksamhet.

2. För den praktiska tillämpningen av detta avtal förutses parternas behöriga myndigheter stå i direkt kontakt med varandra. Detta kan även ske på regional och lokal nivå i enlighet med de planer och riktlinjer som utarbetas av parterna.

3. Möten skall hållas inom ramen för detta avtal när så bedöms lämpligt.

Artikel 14

Ändring av avtalet

1. Ett förslag från en part till ändring av detta avtal behandlas vid ett möte med parterna. Om förslaget antas enhälligt, skall det danska utrikesministeriet underrätta parterna om ändringen.

2. Ändringen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att ändringen har godkänts.

Det danska utrikesministeriet meddelar övriga parter om mottagandet av dessa meddelanden och om tidpunkten för ändringens ikraftträdande.

Artikel 15

Ikraftträdande

Avtalet träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att avtalet har godkänts.

Det danska utrikesministeriet meddelar övriga parter om mottagandet av dessa meddelanden och om tidpunkten för avtalets ikraftträdande.

För Färöarnas och Grönlands vidkommande träder avtalet emellertid i kraft trettio dagar efter den dag då det danska utrikesministeriet meddelar övriga parter om att förutläggningarna härför är uppfyllda.

Artikel 16

Avtals upphörande att gälla

Vid ikraftträdandet av detta avtal upphör överenskommelsen den 16 september 1971 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet att gälla.

Artikel 17

Frånträdande

En part kan uppsäga avtalet genom skriftligt meddelande härom till det danska utrikesministeriet, som meddelar de övriga parterna om mottagandet av sådant meddelande och om dess innehåll.

En uppsägning gäller endast den part som har verkställt uppsägningen och får verkan

sex månader efter den dag då det danska utrikesministeriet mottagit meddelandet om uppsägning.

Artikel 18

Avtalets deponering

Originalexemplaret till detta avtal deponeras hos det danska utrikesministeriet som tillställer övriga parter bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat detta avtal.

Som skedde i Köpenhamn den 29 mars 1993 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter har samma giltighet.